

Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea
Muzeul de Istorie și Arheologie Tulcea

CETATEA NOVIODUNUM

Cetatea *Noviodunum* se află în vecinătatea de NE a orașului Isaccea. Este situată pe malul Dunării, în punctul „Pontonul Vechi” sau „Eski Kale” (în limba turcă *Cetatea Veche*), pe un promontoriu, în apropierea unuia dintre cele mai importante vaduri ale Dunării.

Menționată de autori antici și bizantini (Ptolemeu, Ammianus Marcellinus, Procopius din Caesarea, Jordanes și Constantin Porphyrogenetul), în surse cartografice și în relatările unor călători medievali, *Noviodunum* a jucat un important rol strategic și economic la Dunărea de Jos.

Principal sediu al flotei romane de pe Dunăre (*Classis Flavia Moesica*), la *Noviodunum* au staționat unități militare din legiuni importante: *a V-a Macedonica*, *I Italica*, *I Jovia Scythica*.

Inscripțiile descoperite până în prezent atestă o populație cosmopolită, specifică orașelor dunărene de pe *limes-ul* (granița) moesic, unde predominau elemente greco-orientale.

Primele cercetări arheologice au demarat în 1953, printr-un sondaj efectuat de colectivul de la Dinogetia.

Necropola tumulară a cetății a fost cercetată între 1958 și 1992.

Informațiile desprinse din cercetarea necropolei se referă la perioada cuprinsă între sfârșitul secolului I și sfârșitul secolului II p.Ch. și scot în evidență riturile și ritualurile funerare practicate la *Noviodunum*.

Până în prezent au fost cercetate 30 de movile, reprezentând jumătate din numărul celor existente.

În anul 1995 Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea a înscris în programul de cercetare reluarea săpăturilor arheologice de la *Noviodunum*. Cercetarea arheologică desfășurată prin proiectul **Noviodunum 2000** urmărea, în prima fază, raportul dintre așezarea civilă delimitată de valurile de pământ și cetate, precum și degajarea unor segmente din incinta de sud și din edificiile intramuros. În a doua etapă, programul urmează să fie continuat de restaurarea și punerea în valoare a edificiilor, a zidurilor descoperite precum și includerea sitului de la *Noviodunum* în circuitul turistic.

<https://biblioteca-digitala.ro>

Din 1997 până în prezent a fost cercetat și degajat în proporție de 80 % turnul mare al cetății (TM), turnul de colț (TC) și turnul A (TA).

În anul 2005 a fost descoperită cea mai veche fortificație romană de la *Noviodunum*, respectiv faza de pământ a castrului din secolul I p.Ch.

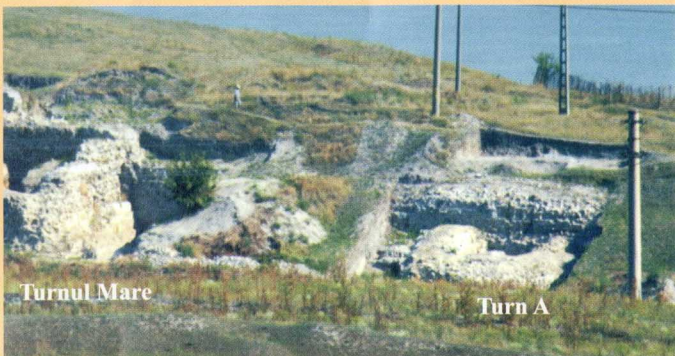
Turnul Mare al cetății se prezintă ca o adevărată fortăreață, fiind o dovadă incontestabilă a puterii și importanței strategice a Cetății *Noviodunum*. Are o anvergură de 31,40 m și avansează în exterior pe o lungime de 16,30 m. Structura sa interioară prezintă un șir transversal de patru piloni rectangulari, construiți din piatră și cărămidă, pe un stilobat (fundatie) median; aceștia susțineau platformele din lemn utilizate de apărătorii cetății.

Turnul a fost construit la sfârșitul secolului III p.Ch. și prezintă etape de refacere din secolele IV-VI p.Ch.

Turnul de Colț. Cercetările arheologice din 2006 și 2007, au evidențiat în colțul de SE al cetății un turn în formă de potcoavă, cu laturile de est și de vest evazate și cu frontul rotunjit, structură care își găsește analogii și la alte cetăți romano-bizantine din Dobrogea.

Turnul A. La mijlocul distanței dintre Turnul Mare și Turnul de Colț a fost cercetat între anii 2004 - 2007 un al treilea turn. Acesta are frontul semirotund și a fost construit pe o structură rectangulară anterioară (din secolul III p.Ch.), structură refăcută sub formă rotundă în secolele IV-V p.Chr.

Din secolul al VI-lea p.Chr. își pierde funcționalitatea.

La inițiativa a trei universități britanice (Institute of Archaeology - University College London, The Fitzwilliam Museum - University of Cambridge, Archaeology University of Southampton) în anul 2000 a fost demarat Proiectul Arheologic Noviodunum care are ca obiective principale investigarea cetății și relația dintre aceasta și zona imediat învecinată. Într-o prima etapă (2000 - 2004) a fost efectuată ridicarea topografică, reprezentând un punct de pornire pentru cercetările ulterioare, care au îmbunătățit imaginea asupra sitului arheologic. A doua etapă a proiectului a început în anul 2005 prin demararea săpăturilor arheologice în zona de sud a cetății (Aria 1) și în așezarea civilă (Aria 2). Prospecțiunile geofizice au furnizat date importante referitoare la sistemele defensive din perioadele romană și romano - bizantină și au adus în atenție, încă odată, intervențiile antropice care au afectat situl, în special în secolul XX. Materialele arheologice (ceramică, cărămizi, țigle, monede, obiecte folosite în viața de zi cu zi a locuitorilor - precum brățări de sticlă, ace, unelte) contribuie la conturarea imaginii așezării, la cunoașterea vieții locuitorilor săi și a contactelor comerciale întreținute cu orașe și centre de producție din jurul Mării Negre, a Mediteranei și alte zone mai îndepărtate, precum Gallia. Cercetările de suprafață efectuate sistematic în zona cuprinsă între Revărsarea, Niculițel și Parcheș au evidențiat schimbările petrecute în siturile din hinterland-ul cetății.

Material realizat în cadrul proiectului
Arheolog pentru o zi

derulat de ICEM Tulcea cu sprijinul financiar al
Administrației Fondului Cultural Național

Realizator: Aurel Stănică - Manager de proiect

Consultant științific: dr. V.H.Baumann, dr.G.Simion, dr.A.Popescu

DTP&Layout: ing. Carmen Simionescu

ICEM
INSTITUTUL DE CERCETĂRI ECO-ARHEOLOGICE TULCEA

str. 14 Noiembrie, nr. 3, Tulcea
tel / fax: +40 - 240 - 51.32.31
icemtl@icemtl.ro, www.icemtl.ro

Administrația Fondului Cultural Național